

JAAR VERSLAG 2018

KERKEN KIJKEN UTRECHT

INHOUD

VOORWOORD.....	2
KERKEN KIJKEN UTRECHT	3
OPENSTELLINGEN EN BEZOEKERSAANTALLEN	4
PUBLICITEIT EN BIJZONDERHEDEN	6
OPENINGS- EN SLOTBIJEENKOMST SEIZOEN 2018	9
KERKEN LUISTEREN	12
KINDERACTIVITEITEN	13
GIDSEN ACTIVITEITEN BUITEN HET SEIZOEN.....	14
SPONSOREN EN PARTNERS 2018.....	16
FINANCIEEL VERSLAG	18
COLOFON.....	20

VOORWOORD

2018 was het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, een jaar waarin Nederland op allerlei plekken aandacht werd besteed aan het fraaie en veelkleurige erfgoed dat wij bezitten en bewaren. Als KKK hebben wij met onze gidsen een bijdrage mogen leveren aan het openstellen en rondleiden van bezoekers door de monumentale binnenstadskerken die Utrecht rijk is.

We zijn verheugd dat Utrecht zich wil blijven profileren als een stad van erfgoed én als kerkenstad. Ook het in 2018 aangetreden college van B&W van Utrecht blijft dat benadrukken en heeft geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de 'Visie Religieus erfgoed'.

In 2018 mochten we bij de opening van ons seizoen burgemeester Jan van Zanen begroeten. Ook ontvingen we in de zomer de nieuwe wethouder van o.a. cultuur en erfgoed, Anke Klein, voor een werkbezoek aan twee van de aangesloten binnenstadskerken. We zijn blij met deze interesse. Voor KKK is de band met de gemeente Utrecht zeer belangrijk. Zowel financieel, maar ook als partner in de samenwerking met de gemeentelijke afdelingen Erfgoed, Culturele zaken, Economische Zaken (en toerisme) en met Utrecht Marketing (waar het gaat om het werven van nationale en internationale bezoekers).

Ook zijn we onze partner het Catharijneconvent erkentelijk die met het project "Grootste Museum van Nederland" veel aandacht genereerde voor de waarde van monumentale kerkgebouwen. Omdat de Domkerk onderdeel hiervan was, profiteert ons netwerk van Utrechtse kerken mee van deze aandacht. De Domkerk zou je overigens (qua bezoekcijfers) verreweg het grootste museum van Utrecht kunnen noemen.

Als bestuur van KKK zijn we ervan doordrongen dat er nog veel werk nodig is om het "project KKK" toekomstbestendig te maken. Daarvoor zal verbreding en vernieuwing moeten plaatsvinden. Verbreding is nodig bij het uitbreiden van onze activiteiten en het zoeken naar fondsen. Vernieuwing is nodig om de broodnodige vrijwilligers te kunnen werven en meer jongere bezoekers aan te trekken.

In 2018 hebben we een succesvolle vernieuwing doorgevoerd door te starten met het project Kerken Luisteren, waarbij professionele musici tijdens de openingsuren van KKK, mini-concerten gaven. Dankzij de samenwerking met ZIMHC, Dick van Dijk (UKO) en de afdeling Culturele zaken van de Gemeente Utrecht is er een solide fundament neergezet om ook in 2019 en de jaren daarna mee door te gaan.

We kunnen terugkijken op een mooi jaar. Ondanks de hete zomer en een kerk-in-verbouwing (St. Augustinuskerk) hebben we, dankzij onze fantastische vrijwilligers, veel bezoekers mogen rondleiden in de prachtige binnenstadskerken die Utrecht rijk is.

Vanaf deze plaats dank ik iedereen voor de drie mooie jaren die ik als voorzitter van het bestuur van Kerken Kijken heb meegemaakt. Vanwege mijn nieuwe baan in Overijssel heb ik met veel vertrouwen het stokje overgegeven aan Bert-Jan Brussaard, die vanaf 2019 met nieuwe energie en frisse ideeën het bestuur van KKK zal leiden.

Eiko Smid (aftredend voorzitter) en Bert-Jan Brussaard (nieuwe voorzitter)

Namens bestuur Kerken Kijken Utrecht

Eiko Smid

Bert-Jan Brussaard

KERKEN KIJKEN UTRECHT

Kerken Kijken Utrecht (KKU) heeft als doel het kerkelijk cultureel erfgoed van Utrecht zichtbaar en beleefbaar te maken voor een breed publiek. Sinds 1983 organiseert KKU voor zowel Utrechters als toeristen, gratis openstellingen van de mooiste monumentale binnenstadskerken. Bezoekers wordt de gelegenheid geboden zelf in alle rust een kijkje te nemen óf vrijblijvend gebruik te maken van een rondleiding van de enthousiaste en kundige gidsen. Op deze manier worden verborgen schatten van de Utrechtse binnenstad op een laagdrempelige manier toegankelijk gemaakt voor iedereen.

KKU heeft inmiddels 220 vrijwillige gidsen die zich in het zomerseizoen (juni-september) over de twaalf deelnemende binnenstadskerken verspreiden om gasten te ontvangen.

In de zomermaanden worden naast de reguliere openstellingen sinds 2018 door KKU in samenwerking met ZIMIHC Maatwerk en het Utrechts Kerkgebouwen Overleg ook gratis toegankelijke concerten in de deelnemende kerken georganiseerd onder de noemer 'Kerken Luisteren'. Ook buiten het seizoen worden in toenemende mate kerkopenstellingen gerealiseerd.

Tienduizenden bezoekers maken jaarlijks gebruik van deze buitenkansen om meer van de stad te beleven.

Om deze taak zo goed mogelijk te vervullen blijft KKU zich ontwikkelen. Door bijvoorbeeld de verbinding te zoeken met andere initiatieven in de stad en door het aanbieden van nieuwe digitale en meertalige informatievoorziening, hopen wij nog meer mensen te bereiken.

KKU ressorteert onder de STABU, de Stichting Archeologie en Bouwhistorie Utrecht.

Bestuur KKU

Eiko Smid	Voorzitter (vertrekkend)
Bert-Jan Brussaard	Voorzitter (per 1 januari 2019)
Koos Drost	Plaatsvervangend voorzitter
Kees Kooij	Secretaris
Henk Mos	Penningmeester
Angelike van Erp	Bestuurslid
Henk Jansen	Bestuurslid (gemeente Utrecht)
Hans Spinder	Bestuurslid
Daan Lavies	Bestuurslid
Stijn Terlingen	Adviseur

Norbert Meuwissen Gidsencoördinator
Georgette v.d. Water Projectcoördinator

V.l.n.r. Henk Mos, Bert-Jan Brussaard, Hans Spinder, Daan Lavies, Henk Jansen, Angelike van Erp, Kees Kooij, Georgette v.d. Water, Norbert Meuwissen, Koos Drost en Stijn Terlingen

OPENSTELLINGEN EN BEZOEKERSAANTALLEN

Deelnemende Kerken

- St. Augustinuskerk, Oudegracht 69*
- St. Catharinakathedraal, Lange Nieuwstr. 3
- Domkerk, Domplein 9-10
- Doopsgezinde kerk, Oudegracht 270
- Geertekerk, Geertekerkhof 22
- Ste. Gertrudiskathedraal en –kapel, Willemsplantsoen 2
- Jacobikerk, Jacobskerkhof 22
- Janskerk, Janskerkhof 26
- Lutherse kerk, Hamburgerstraat 9
- Nicolaïkerk, Nicolaaskerkhof 9
- Pieterskerk, Pieterskerkhof 3
- St. Willibrordkerk, Minrebroederstraat 21*

* In 2018 was de St. Augustinuskerk gesloten wegens verbouwing, en zijn er geen KKU gidsen beschikbaar geweest bij de Willibrorduskerk.

Openstellingen

De kerken waren open voor publiek van 26 juni t/m 9 september 2018, op dinsdag t/m zaterdag in ieder geval tussen 12.00 en 16.00 uur. Ook buiten het reguliere seizoen waren enkele kerken geopend, meestal op aangepaste tijden. Actuele openingstijden zijn te raadplegen op www.kerkenkijken.nl

Statistieken

In totaal zijn dit jaar 447 openstellingen gerealiseerd (exclusief de Dom). Per kerk worden door KKU gidsen dagelijks statistieken bijgehouden over het aantal bezoekers en (indien mogelijk) waar zij vandaan komen. Dit levert het volgende beeld:

In totaal hebben wij in KKU-seizoen 2018 ongeveer 150.000 bezoekers mogen ontvangen.

De Domkerk is vanouds de grootste publiekstrekker, met om en nabij 100.000 bezoekers in de zomermaanden.

49.805 bezoekers hebben ook hun weg gevonden naar de minder bekende schatten

van de stad. Gemiddeld ontving elk van deze kerken 95 bezoekers per openstelling (zie onderstaande tabel).

De bezoekersaantallen liggen iets lager dan voorgaand jaar, toen het recordaantal bezoekers van 60.118 werd ontvangen. De aantallen komen overeen met seizoen 2016.

Tijdens de reguliere openstellingen waren er dit jaar, onder de noemer 'Kerken Luisteren' 10 lunchconcerten van drie kwartier verspreid over het seizoen. Deze trokken gemiddeld 70 bezoekers per concert.

In 2018 vond de pilot van Kerken Luisteren plaats

BEZOEKERSAANTALLEN 2018

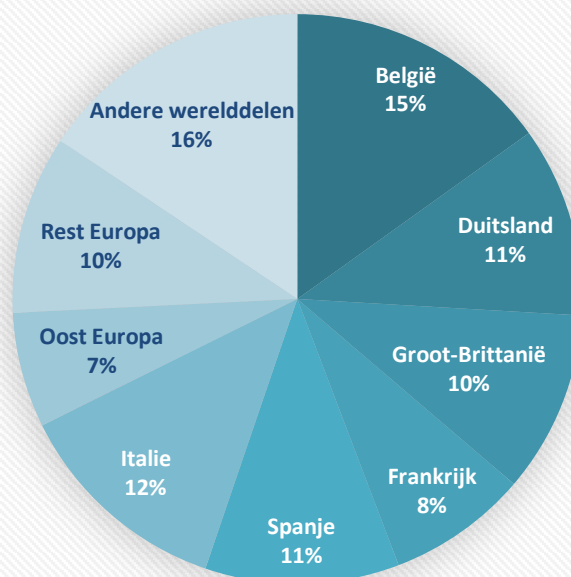
Kerken	Bezoekers reguliere KKU openstellingen	Open monumentendag (+ incl opentuinendag Pieterskerk)	Bezoekersaantal totaal	Aantal dagen open	Gemiddeld per dag
St. Augustinuskerk	0	0	0	0	0
St. Catharinakerk	5.898	900	6.798	40	147
Doopsgezinde kerk	4.627	652	5.279	37	125
Geertekerk	2.028	416	2.444	41	49
St. Gertrudiskerk	2.206	554	2.760	52	42
Jacobijkerk	3.419	483	3.902	48	71
Janskerk	3.128	1.278	4.406	38	82
Lutherse kerk	3.877	537	4.414	43	90
Nicolaïkerk	6.145	224	6.369	51	120
Pieterskerk	5.027	1.564	6.591	45	112
St. Willibrordkerk	5.932	910	6.842	52	114
Totaal (exclusief Domkerk)	42.287	7.518	49.805	447	95

Ongeveer 68% van de bezoekers komt uit Nederland. Van deze groep komt het grootste deel van buiten de provincie Utrecht. De herkomst van niet-Nederlandse bezoekers is verdeeld als getoond in het cirkeldiagram.

Meer gedetailleerde informatie over bezoekersaantallen en -herkomst per dag is op te vragen via info@kerkenkijken.nl

De door KKU verzamelde data, wordt door Utrecht Marketing benut voor de Utrecht Barometer.

Herkomst buitenlandse bezoekers 2018

PUBLICITEIT EN BIJZONDERHEDEN

Nieuwe website

Voor de opening van seizoen 2018 lanceerde KKU de vernieuwde website. Hierop zijn o.a. actuele openingstijden van de deelnemende kerken én 360 graden foto's te vinden, zodat bezoekers thuis al een keuze kunnen maken welke kerk(en) ze eens in het echt willen zien.

Neem vooral nog eens een kijkje op:

www.kerkenkijken.nl

De vernieuwde website is in maar liefst zes talen beschikbaar!

Werkbezoek wethouder

Na de gemeenteraadsverkiezingen kreeg Utrecht in mei een nieuwe wethouder van o.a. financiën, cultuur en erfgoed, Anke Klein.

Haar eerste weken stonden vooral in het teken van het leren kennen van de stad en haar cultuur. Het bestuur was blij verrast dat ze daarbij ook tijd vrij wilde maken om KKU en de Utrechtse binnenstadskerken beter te leren kennen tijdens een werkbezoek.

Op 22 augustus heeft een KKU-delegatie, bestaande uit Eiko Smid, Georgette van de Water, Stijn Terlingen en Angelike van Erp, de wethouder en haar woordvoerder Jochem Hoogenboom bijgepraat over het project Kerken Kijken Utrecht en een rondleiding gegeven in twee kerken.

Namens de gemeente Utrecht was Alice Gut, adviseur Monumenten ook aanwezig.

Eiko Smid, Anke Klein en Alice Gut in de Pieterskerk

Gestart werd met een rondleiding door de Pieterskerk, waarbij het accent lag op de meest bijzondere aspecten van deze kerk, namelijk de rode zandstenen zuilen, de crypte en de tuin.

Daarna wandelde het gezelschap door de binnenstad langs de Lutherse kerk en de Doopsgezinde kerk naar het terras van Grand Hotel Karel V. Daar werd de wethouder onder het genot van een drankje bijgepraat over de doelstellingen, de zomeropenstelling en de toekomstplannen van KKU.

Het werkbezoek eindigde bij de Gertrudiskathedraal, die wat betreft inrichting haaks staat op de sober ingerichte Pieterskerk. Het gezelschap kreeg hier een uitgebreide rondleiding door de naastgelegen schuilkerk.

De wethouder liet later via Twitter weten dat ze het bezoek had gewaardeerd:

Anke Klein @AnkeKlein

Op bezoek bij @DomkerkUtrecht en @KKUtrecht, beide organisaties die met inzet van veel gedreven vrijwilligers religieus erfgoed in stand en open houden. Van grote waarde voor onze stad.

Aftrap nationale kerkenaanpak

Op zaterdag 10 november vond in de Stevenskerk te Nijmegen de aftrap plaats van een gezamenlijke kerkenaanpak in Nederland. Aanleiding voor de gezamenlijke aanpak zijn de groeiende zorgen bij eigenaren over de exploitatie en instandhouding van kerken en kloosters. Er is op veel plaatsen in het land sprake van minder financiële armslag en leegstand.

De ondertekende samenwerkingsverklaring voor de nationale kerkenaanpak. (Bron: RCE)

Het KKU-bestuur was aanwezig toen minister van OCW, Ingrid van Engelshoven de samenwerkingsafspraken tekende met provincies, gemeenten, financiers, kerkeigenaren en erfgoedorganisaties. Voor de acties die hier de komende jaren uit volgen is 13,5 miljoen euro beschikbaar stelt.

Kijk voor meer informatie op:
www.toekomstreligieuserfgoed.nl

KKU in de Media

Ook in 2018 was er weer volop aandacht voor KKU, via zowel in de traditionele als nieuwe media. Hier volgt een dwarsdoorsnede van berichten rond KKU:

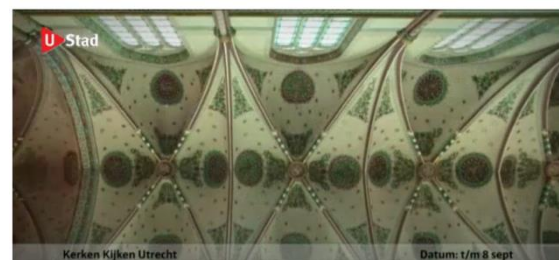

Zowel in het Stadsblad Utrecht (zie hierboven) als in het AD werden op 20 juni de openingsbijeenkomst en de nieuwe website aangekondigd.

Op 6 augustus schuift voorzitter Eiko Smid aan bij het Radio M programma 'Aan Tafel!' voor een uitgebreid interview over Kerken Kijken Utrecht.

UStad Nieuws - vr 10 aug 2018, 18.00 uur

RTV Utrecht zet KKU op de agenda in UStad Nieuws.

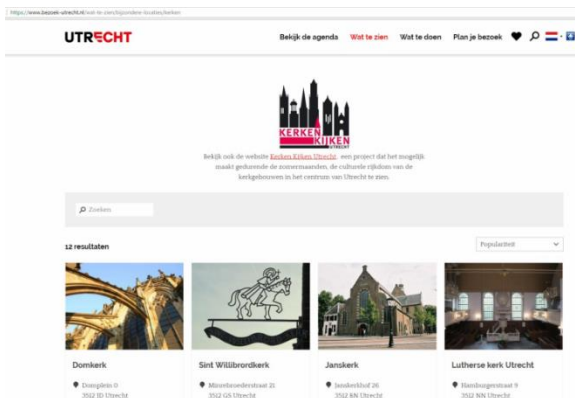
22 vind-ik-leuks

greetingsfromutrecht Have you ever been inside the beautiful Saint Gertrude church at Catharijnesingel? It is worth paying a visit!

The old Catholic church is part of the many churches in Utrecht that are opened for the summer period. At @kerkenkijkenutrecht you can find more information.

Voeg een reactie t...

De kerkopenstellingen worden aangeprezen via het Instagram account 'greetingsfromutrecht' en op de website www.bezoek-utrecht.nl

KKU op de agenda het Europees Erfgoed jaar.

Draag aan het eind van de middag in de Janskerk op uitnodiging van Eiko Smid (voorzitter bestuur van Kerken Kijken Utrecht) en projectmanager Georgette van de Water bij aan de opening van het 36e seizoen van Kerken Kijken. Kerken Kijken vormt gedurende al die jaren een vast onderdeel van het zomeraanbod van de cultuurhistorische en toeristische activiteiten in de binnenstad. Ontvang uit handen van de voorzitter het allereerste exemplaar van de fraaie nieuwe brochure over Kerken Kijken. En luiden samen een zilveren belletje. De leerlingen Lisanne en Joris van het Utrechts Stedelijk Gymnasium verzorgen tenslotte een muzikaal intermezzo op dwarsfluit en piano. Zwaai na afloop naar mijn voormalige 'rechterhand' Stijn Terlingen.

Fragment uit het online dagboek van burgemeester Jan van Zanen, naar aanleiding van de door hem verzorgde openingshandeling van KKKU-seizoen 2018.

Bert Jan Brussaard nieuwe voorzitter Kerken Kijken Utrecht

22 november 2018 • Door Redactie • Bron: Persbericht Kerken Kijken Utrecht

Kerken Kijken Utrecht

Het bestuur van Kerken Kijken Utrecht (KKU) heeft een nieuwe voorzitter gevonden, in de persoon van Bert Jan Brussaard. Bert Jan (34) is jurist en werkt bij het Havenbedrijf Rotterdam. In de gemeenteraad van Utrecht was hij de afgelopen 4 jaren woordvoerder op de terreinen wonen, ruimtelijke ordening, erfgoed en monumenten. Hij kent de Utrechtse binnenstadskerken goed, en weet de weg in politiek en ambtelijk apparaat van de gemeente Utrecht.

De afgelopen drie jaren vervulde Eiko Smid het voorzitterschap; hij heeft veel aandacht besteed aan de externe positionering en de netwerken van KKU. Tevens heeft hij met het hele bestuur gewerkt aan visievorming voor de komende jaren.

Aandacht voor de bestuurswissel in de Erfgoedstem nieuwsbrief van 22 november.

OPENINGS- EN SLOTBIJEENKOMST SEIZOEN 2018

Opening seizoen - 22 juni in de Janskerk

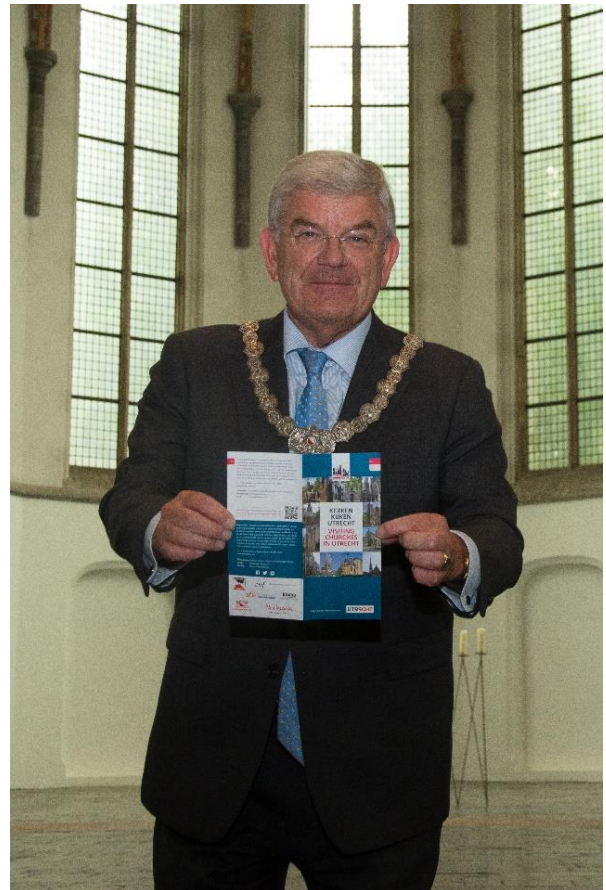
De voorzitter, Eiko Smid opent de bijeenkomst en heet burgemeester Jan van Zanen welkom. Verder verwelkomt hij de relaties van KКУ, waaronder Het Catharijne Convent en ZIMIHC en vooral alle vrijwilligers die het mogelijk maken, dat de kerken in de Utrechtse binnenstad weer geopend kunnen zijn.

Eiko memoreert de activiteiten van het bestuur in de afgelopen winter: de nieuwe website, de samenwerking met 'Kerken Luisteren' en het onderzoeken van de mogelijkheden om samen te werken met de dienst Economische Zaken van de gemeente Utrecht en met Utrecht Marketing. Daarna geeft hij het woord aan Jan van Zanen.

De burgemeester legt een verband tussen kerkgebouwen en vakantiegevoel. Op vakantie in een mediterrane land loop je een kerk binnen voor de koelte wordt dan gegrepen door de geur, het orgel, de ramen en de beelden. Dat kan allemaal ook in Utrecht met ons rijk aanwezige religieus erfgoed. Hij is verheugd over het nieuwe initiatief Kerken Luisteren, dat nog meer muziek in de kerken brengt. Hij is dankbaar dat KКУ de verborgen schatten in Utrecht zichtbaar maakt, KКУ is een visitekaartje voor de stad.

De voorzitter overhandigt hem de nieuwe brochure en samen luiden zij het belletje, waarmee het seizoen is geopend.

Er volgt een muzikaal intermezzo verzorgd door twee leerlingen van het Utrechts Stedelijk Gymnasium: Floris Ros (15 jaar) aan de vleugel en Lianne Assen (16 jaar) dwarsfluit.

Burgemeester Jan van Zanen met het eerste exemplaar van de nieuwe KКУ brochure

Vervolgens krijgt Frank Strolenberg, programmamanager religieus erfgoed bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het woord. Hij gaat uitgebreid in op wat er allemaal speelt rond het behoud van religieus erfgoed. Centraal staat dat verandering altijd een constante factor is geweest. Zo is de Janskerk bijvoorbeeld ook in gebruik geweest als houtopslag, kazerne en bibliotheek. Nu vinden er vooral lezingen, congressen en concerten plaats. In onze tijd speelt ontkerkelijking de hoofdrol. Toch is dit niet het totale beeld. Er worden ook nieuwe megakerken gebouwd en verspreid over het land openen verschillende migrantenkerken hun deuren. Kerkgebouwen blijven bestaan omdat ze voldoen aan een menselijke behoefte.

Behoud van kerkgebouwen is een maatschappelijke opgave, waar brede politieke steun voor is. Sinds de jaren zestig zijn er inmiddels zo'n 1000 kerken gesloten.

Frank Strolenberg vertelt over wat er allemaal speelt bij het behoud van religieus erfgoed

30 tot 80 % van de kerken zal naar verwachting de komende jaren sluiten. Er moet dus gekozen worden. Er zijn vijf opties:

1. Religieus gebruik. De exploitatiekosten zijn echter te hoog en verduurzamen is meestal onhaalbaar.
2. Nevenbestemming. Daarvoor moeten ligging en inrichting geschikt zijn.
3. In de mottenballen. Hoe dat zou kunnen is de vraag.
4. Herbestemming. Een bijkomend probleem is dan de vraag wat er met het interieur moet gebeuren.
5. Sloop.

Het economisch belang van religieuze gebouwen is groot. De gouden paviljoentempel in Japan trekt jaarlijks 30 miljoen bezoekers en de Notre Dame in Parijs 14 miljoen. In Nederland staat de Utrechtse Domkerk op de derde plaats met 400.000 bezoekers. Wat betreft de organisatie van een tocht langs meerdere kerken staat KKK in Nederland op de eerste plaats. Frank besluit zijn lezing met de opmerking dat Erfgoed met liefde gemaakt is en met liefde moet worden doorgegeven.

Floris Ros verzorgt het tweede muzikale intermezzo.

Ter afsluiting neemt de voorzitter, Eiko Smid het woord; hij noemt KKK één van de grootste musea van Utrecht.

Slotbijeenkomst - 28 september in de Nicolaïkerk

Na de opening door bestuurslid Stijn Terlingen, blikt bestuurslid Angelike van Erp met de aanwezigen terug op het afgelopen seizoen.

Enkele bijzonderheden:

De bezoekerscijfers zijn lager dan voorgaand jaar. De hoge temperaturen hebben er blijkbaar niet toe geleid dat het publiek de koelte van de oude kerken opzocht, kennelijk waagde men zich liever helemaal niet op straat.

De nieuwe website heeft 14.000 bezoekers getrokken.

Er zijn 17 nieuwe gidsen aangetrokken. Daar zijn we heel blij mee en de gidentraining werd gewaardeerd. Steeds meer gidsen houden rekening met de specifieke belangstelling van de bezoekers. In de Pieterskerk was aandacht voor de jeugd doordat de mogelijkheid werd gegeven om grafstenen te rubben en in de Lutherse Kerk was het mogelijk een klokkenluidersdiploma te behalen. Kinderen kijken op eigen wijze naar de kerken!

Na deze terugblik volgde een optreden van klarinettist Peter Koetsveld.

Klarinettist Peter Koetsveld

Hierna ging Kees Kooij, teamleider in de Nicolaïkerk, in op de geschiedenis rond die kerk. Hij besteedde aandacht aan de ligging van de Middeleeuwse parochie, de (Oud-) Katholieke schuilkerk die na de reformatie ontstond in de Nobeldwarsstraat en de van 1931 tot 1986 bestaande Rooms-Katholieke kerk Sint Nicolaas op het Boerhaaveplein. Na de reformatie werd de Nicolaïkerk relatief weinig gebruikt en werden de diensten alternerend gehouden in de Nicolaïkerk en de Geertekerk.

Marieke Schijndel, directeur Catharijne Convent

Vervolgens kreeg Marieke van Schijndel, directeur van het Catharijne Convent het woord. Zij ging in op het regeerakkoord, waarin duidelijk aandacht wordt besteed aan religieus erfgoed. Belangrijke aspecten zijn o.a. aandacht voor de toekomstvisies van kerken, kerkinterieur en openstelling.

De dreigende sluiting van kerken vraagt om een dialoog tussen kerkelijke en burgerlijke gemeenten. De aartsbisschop van Utrecht heeft al aangegeven dat er van de 280 kerken in het aartsbisdom maar 15 tot 20 zullen overblijven. Van de 12 Rooms-Katholieke kerken in de stad Utrecht zullen er maar een

paar over blijven. De gemeente Utrecht heeft al een kerkenvisie vastgesteld. De regering deelt een belangrijke rol toe aan de gemeenten, maar de spreekster betwijfelt of alle gemeentes dat wel aan kunnen.

Voor het eerst was er in een beleidsstuk van de regering aandacht voor kerkinterieurs. Voor het maken van keuzes wat betreft het behoud van interieurs is er een landelijk overzicht nodig, waarbij het Catharijne Convent en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een belangrijke rol kunnen spelen.

Het aandachtspunt openstelling van kerken voor een breed publiek speelt inmiddels een grotere rol binnen de RK-kerk. Het project “Het grootste museum van Nederland” is een succes. In 2017 waren er 100.000 meer bezoekers.

Tenslotte gaat de spreekster nog in op de eventuele verwerving van de Catharijnekerk door het museum. Het museum kan de ruimte goed gebruiken, want het zit tegen de grens van zijn capaciteit en architectonisch vormt de kerk een prachtig geheel met de kloostergebouwen.

Peter Koetsveld verzorgde een tweede muzikaal intermezzo. Waarna de bijeenkomst werd afgesloten door Stijn Terlingen. Hij nodigt de aanwezigen al uit voor de volgende openingsbijeenkomst op 21 juni 2019. Het bestuur van KKK zoekt verbreding van het aanbod. Naast Kerken Luisteren is misschien Kerken Fietsen een mogelijkheid. Het bestuur wil verbinding maken met nieuwe gidsen, met de stad en haar evenementen.

KERKEN LUISTEREN

Nieuw dit jaar was het project Kerken Luisteren. Gedurende het 'Kerken Kijken seizoen', heeft KKKU in samenwerking met ZIMIHC Maatwerk en het Utrechts Kerkgebouwen Overleg (UKO) een reeks van 10 concerten in diverse KKKU-kerken georganiseerd. De meeste concerten vonden wekelijks plaats op vrijdagmiddag van 13.30 tot 14.15 uur. De optredens waren gratis te bezoeken en men kon na afloop vrijwillig een gift achterlaten.

De muziekstijlen van de concerten liepen uiteen, van jazz en klassiek tot Engelse koormuziek en Russische volksmuziek. Zowel bezoekers, muzikanten en Kerken Kijken-gidsen waren zeer enthousiast over deze eerste editie van Kerken Luisteren.

Naast de contacten met de kerken verzorgde KKKU ook de promotie en publiciteit voor dit project. ZIMIHC Maatwerk en UKO richtten zich op de werving en plaatsing van de muzikanten. UKO verzorgde de aankondigingen en logistiek in de kerken.

Anneke en Joris van Haaften in de Doopsgezinde kerk

Dit project werd mogelijk gemaakt met subsidie van de afdelingen Cultuur, Erfgoed en Toerisme van de Gemeente Utrecht.

In 2019 wordt Kerken Luisteren voortgezet, dus ook komend seizoen bent u van harte welkom te komen kerken luisteren! Houd onze website en onze sociale media in de gaten voor het actuele programma.

KINDERACTIVITEITEN

Klokkenluidersdiploma halen in de Lutherse kerk

In de Lutherse kerk hangt een kleine klok in de toren die vanaf het balkon wordt geluid aan de zijkant van het altaar. Het geluid is bescheiden en absoluut niet storend.

Tijdens de opening van de kerk bij KKU kunnen kinderen deze klok luiden. Maar daar moeten ze wel wat voor doen!

Eerst moeten ze het klokkentouw zien te vinden. Vervolgens moeten ze de verborgen trap naar het balkon van het klokkentouw opsporen en dan uiteindelijk mogen ze ernaar toe en aan de slag.

Lutherse kerk entree en interieur

Als beloning krijgen ze een klokkenluidersdiploma op naam met een dagtekening en natuurlijk de prachtige stempels van KKU en van de Lutherse kerk.

Het is een erg populaire activiteit en soms komen kinderen ook terug om het met broertjes, zusjes of vriendjes ook eens te doen!

Deze combinatie van een speurtocht met een activiteit zoals het luiden van een klok met een echt klokkentouw en dan als herinnering een diploma, wordt erg op prijs gesteld. En het geeft een leuke gelegenheid met ouders en begeleiders verder bij de kerk en KKU stil te staan.

GIDSEN: WERVING EN ACTIVITEITEN

De werving en inzet van nieuwe gidsen

In het voorjaar van 2018 is wederom op verschillende manieren aandacht gevraagd voor de mogelijkheid om als gids actief te zijn voor de KКУ. Door de verspreiding van flyers op locaties in en om Utrecht, via advertenties en artikelen in bladen en via het plaatsen van berichten op sociale media heeft deze campagne invulling gekregen. Dit heeft geresulteerd in de werving en plaatsing van een 18-tal nieuwe gidsen.

Met alle gidsen is een gesprek gevoerd waarbij het werk als gids is toegelicht en waarbij men een voorkeur kon opgeven voor een van de kerken. Bij de plaatsing van de gidsen heeft de persoonlijke voorkeur een grote rol gespeeld. Evenals andere jaren is er ook dit jaar weer een introductiebijeenkomst voor de nieuwe gidsen georganiseerd in de Domkerk. Een avond die goed bezocht werd en waarin Arja van Veldhuizen weer enthousiast vertelde over het gidsen en allerlei tips gaf om zelf in de praktijk te gebruiken. De nieuwe gidsen hebben de, sinds 2017 ingevoerde vrijwilligersovereenkomst getekend.

Ook dit jaar zijn we er gelukkig in geslaagd de grootste knelpunten in de behoefte aan gidsen op te lossen. Dit betekent zeker niet dat de verschillende teams ruim voorzien zijn, dit blijft een aandachtspunt, ook voor komend jaar. De nieuwe gidsen zijn positief over hun plaatsing en inzet in de teams. De goede opvang door de teamleiders en de andere gidsen binnen dat team dragen vooral bij aan deze positieve ervaringen.

KКУ is alle vrijwilligers die de openstelling van de kerken ook dit jaar weer mogelijk hebben gemaakt, zeer erkentelijk!

Om met elkaar op te trekken, van elkaar te leren en vooral ook om de KКУ-vrijwilligers te bedanken, worden er buiten het Kerken Kijken seizoen verschillende activiteiten georganiseerd. Variërend van een excursie tot een training van de wijkagent.

Rondleiding door de Domkerk

Op dinsdagmiddag 15 juni kregen geïnteresseerde gidsen van KКУ een rondleiding door de Domkerk aangeboden. Hierbij lag het accent op de dwarsverbanden tussen de verschillende KКУ-kerken.

Ook was er de mogelijkheid om kennis te maken met de audiotour, iets dat nog niet bestaat in de overige KКУ-kerken.

De audiotour is perfect om het algemene verhaal van de Domkerk te vertellen. Alle aanwezigen hebben de audiotour uitgetest. Slechts 1 persoon kon er niet mee overweg; alle anderen vonden het gemakkelijk in het gebruik.

Men vond het leuker en prettiger dan men van tevoren gedacht had. De 'angst' voor de audiotour is weggenomen. Men vond ook dat het werk van de gids interessanter kan worden omdat de gids dan aanvullende uitleg kan geven afhankelijk van de interesses van de groep.

Op die manier werd het ook een interactieve rondleiding: de gids reageerde op vragen uit de groep en leidde de groep door de Domkerk. Ook vulden de aanwezige KКУ-gidsen het verhaal aan met vergelijkbare zaken uit de eigen kerk.

Men vond het leuk om te zien dat er zoveel raakvlakken tussen de KКУ-kerken bestaan.

KKU-gidsen voor de Grote Sint-Laurenskerk in Alkmaar

Excursie naar Alkmaar

De jaarlijkse excursie voor KKU-gidsen voerde op 20 oktober naar Alkmaar. Het bezoek begon in de Grote Sint-Laurenskerk, die dit jaar zijn 500-jarig bestaan vierde. Na de koffie, werden onze gidsen zelf eens rondgeleid door de zeer bekwame gidsen van deze kerk. Hoogtepunten waren onder meer, de gewelfschildering van Het Laatste Oordeel van de hand van Jacob Cornelisz van Oostsanen en het indrukwekkend grote orgel met orgelkasbeschildering door Jacob van Campen.

Na het bezoek aan de kerk en de lunch werd in kleinere groepjes ook de rest van de historische binnenstad verkend, zodat de vele grachtjes, steegjes, oude huizen en het waaggebouw niet ongezien bleven.

Ter afsluiting werd gezamenlijk een drankje gedronken, waarna de deelnemers weer met de bus naar Utrecht werden gebracht. Dankzij de voorbereidingen en begeleiding door Wil van Rijswijk, Koos Drost en Norbert Meuwissen was dit een zeer geslaagde dag!

Koorhekkenlezing in de Jacobikerk

Deskundigen Bini Biemans en Hans Baars hebben in 2009 al eens een lezing gegeven over koorhekken. De afgelopen jaren hebben

zij dit onderwerp verder bestudeerd en extra informatie boven water gekregen. Zij wilden hun kennis hierover graag met onze gidsen delen.

Tijdens de lezing op 27 november werden de volgende onderwerpen behandeld:

- Wat was er eerst: een koor van zangers of het onderdeel van het gebouw?
- Waarom zijn er koorhekken en sinds wanneer zijn ze er?
- Utrechtse koorhekken in de KKU-kerken, inclusief verdwenen en niet-gerealiseerde koorhekken.

Koorhekken in de Jacobikerk

De lezing was vooral bedoeld voor gidsen van de Jacobikerk, maar het was zeker ook interessant voor de circa 25 gidsen van andere KKU-kerken die aanwezig waren.

SPONSOREN EN PARTNERS

Naast alle vrijwilligers die zich ook in 2018 weer geweldig hebben ingezet, is KKKU bijzonder dankbaar voor de samenwerking met:

Gemeente Utrecht
Gemeente Utrecht

De gemeente is al sinds de oprichting van Kerken Kijken Utrecht een zeer belangrijke bondgenoot en sponsor van Kerken Kijken. De gemeente stimuleert hiermee natuurlijk het bezoek aan het religieus erfgoed in de stad. Hiernaast ondersteunen ze met hun zeer gewaardeerde bijdrage ook de tientallen vrijwilligers die sinds jaar en dag als gids de duizenden bezoekers rondleiden in de deelnemende kerken. De bijdrage van de gemeente is voor de organisatie en de activiteiten van Kerken Kijken Utrecht in brede zin en zorgt in belangrijke mate voor het voortbestaan van deze jaarlijkse manifestatie.

UTRECHT

Utrecht Marketing

Het toerisme groeit wereldwijd. Ook Utrecht kan rekenen op steeds meer bezoekers. Kerken Kijken Utrecht draagt hieraan bij, omdat uit binnen- en buitenland steeds meer 'kwaliteitstoeristen' naar de stad komen om ons prachtig religieus erfgoed te bewonderen. Utrecht Marketing heeft Kerken Kijken Utrecht in 2018 ondersteund om de KKKU-website steeds toegankelijker te maken door de informatie in meerdere talen te verschaffen.

**PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS**
De kunst van het geven

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Cultuurfonds Utrecht ondersteunt elk jaar ruim 200 projecten en coördineert samen met gemeente en vele vrijwilligers de jaarlijkse Anjeractie in de provincie Utrecht. Daarnaast heeft het Cultuurfonds Utrecht een aantal eigen initiatieven opgezet zoals Advies op Maat voor vrijwilligersorganisaties en een bijzondere crowdfundingmogelijkheid voor creatievelingen en zzp'ers. Kerken Kijken Utrecht heeft in 2018 projectfinanciering ontvangen voor de vervaardiging van de nieuwe KKKU-website.

Elise Mathilde Fonds

Jaarlijks steunt het Elise Mathilde Fonds zo'n duizend uiteenlopende maatschappelijke initiatieven in Rotterdam en Utrecht. Te midden van een lijst waar o.a. de nieuwe bibliotheek op de Neude, Stichting Leergeld Utrecht en het museum Boymans van Beuningen in Rotterdam deel van uitmaken, is Kerken Kijken Utrecht dankbaar en trots dat wij ook in 2018 steun hebben ontvangen van het Elise Mathildefonds voor de meertalige KKKU-brochures.

Stichting Carel Nengerman Fonds

Carel Nengermann Fonds

Dit fonds, vernoemd naar de man die 35 jaar werkte bij AMEV (later opgegaan in ASR) ook als voorzitter van de Raad van Bestuur en in de Raad van Commissarissen, is een trouwe bondgenoot van Kerken Kijken Utrecht. Het fonds draagt bij aan projecten die natuur en cultuur in de provincie Utrecht bevorderen. De bijdrage in 2018 is ten goede gekomen aan gidsenwerving.

Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed

Samen met Nederlandse erfgoedorganisaties organiseerde Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed 2018 het programma van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed. Als culturele instelling kon aandacht worden besteed aan 'Europa' in de vorm van een speciale (maak)activiteit. Dat kon bijvoorbeeld al door een speciale 'Europese' toelichting te geven op collectie-items, een kort verhaal te laten houden bij een voorwerp of met een speciale rondleiding rondom het Europese thema. Met elkaar werd over en weer voor een buzz gezorgd. Meedoen gebeurde op vrijwillige basis.

Het bestuur wil de sponsors hartelijk bedanken voor hun bijdrage waarmee de genoemde activiteiten mogelijk gemaakt konden worden.

Stichting Archeologie en Bouwhistorie Utrecht

De Stichting Archeologie en Bouwhistorie van de Stad Utrecht is opgericht met het oogmerk een deel van de publieksgerichte activiteiten volgend uit archeologie, bouwhistorie en monumentenzorg te stimuleren. De stichting stelt zich tot doel 'materiële en immateriële steun te verlenen aan die aspecten van het archeologisch en bouwhistorisch onderzoek binnen de gemeente Utrecht, die op de verbreiding van de kennis daarvan bij het publiek gericht zijn'. KKKU ressorteert onder de STABU.

FINANCIEEL VERSLAG

Financieel was 2018 voor Kerken Kijken Utrecht een actief en uitdagend jaar. Dankzij de financiële bijdragen van de gemeente Utrecht en fondsen zoals het Prins Bernhard Cultuurfonds, Carel Nengermann Fonds, Elise Mathilde Fonds en Utrecht Marketing hebben we weer een groot aantal activiteiten kunnen ontplooiën. Toenemende kosten en de wens tot verbreden en verdiepen van activiteiten geven een permanente noodzaak om de financiële mogelijkheden te vergroten.

Toelichting op baten, lasten en resultaat

Het jaar 2018 is afgesloten met een negatief resultaat, in het bijzonder vanwege de genomen reserveringen voor vernieuwing website en drukwerk van de brochures in 2019. De kosten voor het ontwerp en drukwerk van de algemene brochure zijn hoger uitgevallen, evenals de post Gidsenwervingsactiviteiten. Andere activiteiten, zoals het onderhoud van de panelen, compenseerden dit weer. Voor de begroting 2019 is rekening gehouden met deze verschillen.

Baten, lasten en resultaat 2018

Baten	Begroot	Gerealiseerd	Gerealiseerd
Jaar	2018	2018	2017
Subsidie gemeente Utrecht	24,000	24,000	24,000
Fondsen en sponsors	1,700		500
<i>Elise Mathilde Fonds</i>		1,000	
<i>Carel Nengermann Fonds</i>		500	
Overige inkomsten	-	250	87
Totaal	25,700	25,750	24,587

Lasten	Begroot	Gerealiseerd	Gerealiseerd
Jaar	2,018	2,018	2,017
Projectcoördinatie	12,000	12,000	12,000
Bestuurskosten	1,000	861	335
Jubileum 35 jaar			526
Realisatie inlegvel	500		-
Drukwerk algemene brochure	4,500	6,304	5,321
Excursie gidsen	3,000	2,758	2,679
Reiskosten gidsen	1,500	659	731
Activiteiten gidsen	500	80	92
Gidsenwervingsactiviteiten	-	886	-
Opening en afsluiting seizoen	1,000	1,203	1,283
Internet en website vaste kosten	500	221	424
Onderhoud panelen	1,000	43	-
Bankkosten	200	140	150
Totaal	25,700	25,154	23,541

Resultaat voor dotaties	596	1,046
Dotatie voorziening website	1,343	
Dotatie voorziening brochures	500	
Resultaat 2018	-1,247	

Projecten

Vernieuwing website

	Lasten	Baten
Ontwerp en bouw	7,432	
Subsidie PB Cultuurfonds		1,625
Subsidie Utrecht Marketing		454
Reservering 2018 KKKU		5,354
Totaal	7,432	7,432

Kerken luisteren

	Lasten	Baten
Subsidie Gemeente Utrecht		9,310
Projectkosten	8,339	
Vooruitontvangen 2019	971	
Totaal	9,310	9,310

Balans

Datum	01/01/2018	01/01/2019
Activa		
Bankrekening	9,501	27,962
Vorderingen	2,400	2,400
Totaal activa	11,901	30,362
Passiva		
Reservering Brochures	3,000	3,500
Reservering Website	5,511	1,500
Vermogen	3,348	2,100
Vooruitontvangen posten	42	23,262
Totaal passiva	11,901	30,362

Projecten

Een belangrijk project in 2018 was de vernieuwing van de website. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de baten en lasten van dit project. Voor 2019 zijn er uitgewerkte plannen om de website verder uit te breiden. Hiervoor worden, naast een eigen bijdrage (zie balans), actief fondsen gezocht. Het overschot van het project Kerken luisteren wordt ingezet voor dit project in 2019.

Toelichting op de balans

Vorderingen betreft het restant subsidie gemeente Utrecht dat wordt uitgekeerd na afsluiting van en rapportage over het jaar 2018. Voor de tweede fase van de vernieuwing van de website wordt opnieuw een bedrag gereserveerd. De reservering voor het drukken van de brochures is in verband met stijgende drukkosten verhoogd. Vooruit ontvangen posten betreft het eerdergenoemde, voor 2019 in te zetten overschot van het project Kerken Luisteren 2018 en de reeds deels ontvangen subsidie gemeente Utrecht 2019.

COLOFON

Tekst en redactie: KKU-bestuur

Eindredactie en vormgeving binnenwerk:
GW communicatie & evenementen

Omslagontwerp: Marcom+design

Printwerk: Imago Prints

*Kerken Kijken Utrecht valt onder de Stichting
Archeologie en Bouwhistorie Utrecht.*

Voor meer informatie kunt u contact opnemen
met de secretaris van Kerken Kijken Utrecht,
Kees Kooij of met de projectcoördinator
Georgette van de Water via:
info@kerkenkijken.nl

*Correspondentieadres: KKU, p/a Kees Kooij,
Leidsekade 92, 3531 HB Utrecht*

www.kerkenkijken.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van Kerken Kijken, Kees Kooij of met de projectcoördinator Georgette van de Water 06-13979308, e-mail: info@kerkenkijken.nl

